

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม” มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม ๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ๓) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม การวิจัยครั้งนี้ เป็นวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยการใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม จำนวน ๓๐๒ คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๘๖๗ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบค่าเอฟ (F-test) ใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) ในการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามปลายเปิด ผู้วิจัยจะทำการจัดกลุ่มข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามตามสาระสำคัญของแบบสอบถามปลายเปิด จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติแจกแจงความถี่ โดยผู้วิจัยได้ข้อมูลตามสาระสำคัญของประเด็นการสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้ (Data Grouping) จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) โดยผลของการวิจัยสามารถนำมาสรุป อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม” สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

๕.๑.๑ สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามโดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับชั้นเรียน วุฒิธรรมศึกษา และจำนวนครั้งเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม ดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง มีจำนวน ๒๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๘ โดยมีอายุ ๑๗ ปี มีจำนวน ๑๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๑ โดยกำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ มีจำนวน ๑๐๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๘ โดยมีวุฒิธรรมศึกษาชั้นเอก มีจำนวน ๑๕๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๐ และมีจำนวนครั้งเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม ๑ ถึง ๕ ครั้ง มีจำนวน ๑๘๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๖

๕.๑.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๔.๐๖$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถสรุปได้ ดังนี้

๑. ด้านการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๔.๑๑$) เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า ทุกประเด็นมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่มีส่วนร่วมสูงสุดคือ ท่านเห็นว่าพระสงฆ์มีส่วนร่วมตัดสินใจในการวางแผนการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม มีค่าเฉลี่ย ๔.๑๙

๒. ด้านการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๓.๙๗$) เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า ทุกประเด็นมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่มีส่วนร่วมสูงสุดคือ ท่านเห็นว่าพระสงฆ์มีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดกิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม มีค่าเฉลี่ย ๔.๑๑

๓. ด้านการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๔.๑๓$) เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า ทุกประเด็นมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่มีส่วนร่วมสูงสุดคือ ท่านเห็นว่าพระสงฆ์มีความยินดีและความภาคภูมิใจเมื่อโครงการก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวนักเรียนและโรงเรียน มีค่าเฉลี่ย ๔.๒๑

๔. ด้านการประเมินผล การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๔.๐๓$) เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า ทุกประเด็นมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่มีส่วนร่วมสูงสุดคือ ท่านเห็นว่าพระสงฆ์มีส่วนร่วมหาแนวทางในการแก้ปัญหาค่านิยมการสละประเพณีกิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม มีค่าเฉลี่ย ๔.๑๕

๕.๑.๓ ผลการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการทดสอบสมมติฐานการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นเรียน วุฒิธรรมศึกษา และจำนวนครั้งเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม

สมมติฐานที่ ๑ นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๒ นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๓ นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๔ นักเรียนที่มีวุฒิธรรมศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๕ นักเรียนที่มีจำนวนครั้งเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๑.๔ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม” กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม สามารถสรุปได้ดังนี้

ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม

๑. ด้านการตัดสินใจ พบว่า ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับผู้ที่ตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมส่วนมากเป็นบุคลากรในสถานศึกษา อยู่ในอันดับที่ ๑ มีจำนวน ๒๑ คน รองลงมาคือพระสงฆ์ไม่ค่อยมีเวลาเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมภายในสถานศึกษา อยู่ในอันดับที่ ๒ มีจำนวน ๑๙ คน พระสงฆ์ส่วนใหญ่ไม่กล้าแสดงการตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีการดำเนินงานต่างๆ เป็นเพียงผู้สนับสนุน อยู่ในอันดับที่ ๓ มีจำนวน ๑๕ คน และพระสงฆ์มีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมกับสถานศึกษาน้อยมาก อยู่ในอันดับสุดท้ายมีจำนวน ๑๔ คน

๒. ด้านการดำเนินงาน พบว่า ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับพระสงฆ์ที่ทำหน้าที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมขาดแรงจูงใจในการสอน เพื่อประโยชน์ของเยาวชนอย่างแท้จริง อยู่ในอันดับที่ ๑ มีจำนวน ๒๔ คน รองลงมาคือการดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานมีไม่เพียงพอ อยู่ในอันดับที่ ๒ มีจำนวน ๒๒ คน พระสงฆ์ขาดขาดความรู้ ทักษะ และจิตวิทยาการสอนเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในอันดับที่ ๓ มีจำนวน ๒๑ คน และสถานศึกษาไม่ได้จัดครูพี่เลี้ยงไว้คอยประสานงานและอำนวยความสะดวกแก่พระสงฆ์ที่ทำหน้าที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในอันดับสุดท้ายมีจำนวน ๒๐ คน

๓. ด้านการรับผลประโยชน์ พบว่า ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับขาดพระสงฆ์ที่ทำหน้าที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ทำให้นักเรียนไม่ได้รับประโยชน์ของกิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอย่างเต็มที่ อยู่ในอันดับที่ ๑ มีจำนวน ๒๕ คน รองลงมาคือเนื้อหากิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมไม่สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนแต่ละระดับชั้นทำให้เด็กนักเรียนไม่ค่อยสนใจเท่าที่ควร อยู่ในอันดับที่ ๒ มีจำนวน ๒๓ คน เด็กนักเรียนขาดบุคคลต้นแบบหรือครูที่มีความรู้ความสามารถในการชักจูงให้นักเรียนลอกเลียนแบบ อยู่ในอันดับที่ ๓ มีจำนวน ๒๒ คน และการแจกทุนการศึกษาของพระสงฆ์ ไม่สอดคล้องหรือไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมทำให้เด็กนักเรียนไม่มีแรงจูงใจ อยู่ในอันดับสุดท้ายมีจำนวน ๒๐ คน

๔. ด้านการร่วมติดตามและประเมินผล พบว่า ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการประสานงานร่วมกันระหว่างวัดกับสถานศึกษาเพื่อประเมินผลการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมน้อยเกินไป อยู่ในอันดับที่ ๑ มีจำนวน ๑๙ คน รองลงมาคือพระสงฆ์ขาดการมีส่วนร่วมสรุปผล และประเมินผลการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในอันดับที่ ๒ มีจำนวน ๑๗ คน ขาดการประชุมร่วมกันเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมระหว่างพระสงฆ์กับผู้ที่เกี่ยวข้อง อยู่ในอันดับที่ ๓ มีจำนวน ๑๕ คน และกิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมไม่มีความความสนใจ และไม่เห็นถึงประโยชน์ของการเข้าร่วมหรือปฏิบัติตามกิจกรรม อยู่ในอันดับสุดท้ายมีจำนวน ๑๔ คน

ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม

๑. ด้านการตัดสินใจ พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสถานศึกษาควรนิมนต์พระสงฆ์มาร่วมกำหนดการกำหนดแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในอันดับที่ ๑ มีจำนวน ๒๐ คน รองลงมาคือพระสงฆ์ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเข้าไปส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมภายในสถานศึกษา อยู่ในอันดับที่ ๒ มีจำนวน ๑๙ คน พระสงฆ์ที่ทำหน้าที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมภายในสถานศึกษา ควรที่จะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมกับสถานศึกษา อยู่ในอันดับที่ ๓ มีจำนวน ๑๖ คน และสถานศึกษาควรที่จะประชุมร่วมกับพระสงฆ์ที่ทำหน้าที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเพื่อวางแผนแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในอันดับสุดท้ายมีจำนวน ๑๕ คน

๒. ด้านการดำเนินงาน พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับควรปลูกจิตสำนึกแก่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้ทุ่มเทกำลังกายและกำลังสติปัญญา ด้วยการเข้ามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาการขาดคุณธรรมจริยธรรมด้วยความเต็มใจ อยู่ในอันดับที่ ๑ มีจำนวน ๒๒ คน รองลงมาคือคณะสงฆ์และสถานศึกษา ควรจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้มีความพร้อมในการดำเนินกิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในอันดับที่ ๒ มีจำนวน ๒๐ คน คณะสงฆ์และหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา ควรเปิดหลักสูตรเพื่ออบรมถวายความรู้ในเรื่องจิตวิทยาการสอนแก่พระสงฆ์ที่ทำหน้าที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในอันดับที่ ๓ มีจำนวน ๑๙ คน และสถานศึกษาควรจัดห้องและครูพี่เลี้ยงไว้คอยประสานงานและอำนวยความสะดวกแก่พระสงฆ์ที่ทำหน้าที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในอันดับสุดท้ายมีจำนวน ๑๘ คน

๓. ด้านการรับผลประโยชน์ พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสถานศึกษาควรมีส่วนร่วมในการเสนอแนะและสรรหาพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถและควรนิมนต์เข้ามาสอนอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในอันดับที่ ๑ มีจำนวน ๒๔ คน รองลงมาคือควรให้ครูพี่เลี้ยงประชุมร่วมกับพระสงฆ์เพื่อหาแนวทางสอนให้มีความสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนแต่ละระดับชั้น อยู่ในอันดับที่ ๒ มีจำนวน ๒๓

คน ควรคัดสรรพระสงฆ์ที่มีจริยาวัตรตรงตาม และสนับสนุนให้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ ในการบริหารงานของโรงเรียนเพื่อเป็นบุคคลต้นแบบให้ กับนักเรียน อยู่ในอันดับที่ ๓ มีจำนวน ๒๑ คน และควรมีการแจกทุนการศึกษาของพระสงฆ์ ควรมีการแจกทุนให้สอดคล้องกับกิจกรรมการ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเพื่อเป็นแรงจูงใจให้เด็กนักเรียนให้ปฏิบัติตาม เช่น นักเรียนที่มีความ ประพฤติดี มีความกตัญญู มีกิริยามารยาทที่ดี เป็นต้น อยู่ในอันดับสุดท้ายมีจำนวน ๒๐ คน

๔. ด้านการประเมินผล พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวัดกับสถานศึกษาควรจัดการประชุม ร่วมกัน เพื่อหาแนวทางประเมินผลการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหา ที่เกิดขึ้น อยู่ในอันดับที่ ๑ มีจำนวน ๒๐ คน รองลงมาคือสถานศึกษาควรนิมนต์พระสงฆ์ที่ทำหน้าที่ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเข้าร่วมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการประเมินผลร่วมกัน อยู่ในอันดับที่ ๒ มี จำนวน ๑๘ คน สถานศึกษา วัด ผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมควรมีการประชุมหาแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่สอดคล้องกัน อยู่ในอันดับที่ ๓ มีจำนวน ๑๗ คน และสถานศึกษา และวัดควรจัดกิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่มีความ หลากหลาย อีกทั้งควรชี้แนะให้เด็กนักเรียนเห็นถึงประโยชน์ของการเข้าร่วมหรือการปฏิบัติตาม อยู่ใน อันดับสุดท้ายมีจำนวน ๑๕ คน

๕.๑.๕ แนวทางในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของ นักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม

ผลการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม จากการสัมภาษณ์สามารถสรุปได้ดังนี้

๑. แนวทางในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม ด้านการตัดสินใจ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้กล่าวถึงแนวทางในการมี ส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัด นครปฐม ว่า ควรมีการจัดประชุมร่วมกันระหว่างวัดกับสถานศึกษา อีกทั้งควรเชิญชวนบุคลากรที่มี ความรู้ความสามารถ ตลอดถึงผู้นำในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกเอาทางเลือกที่ เหมาะสมเป็นแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่มีความสอดคล้องกับวัฒนธรรมที่ดงามของ ชุมชน ควรมิมนต์พระสงฆ์เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา ซึ่งแนวทางการส่งเสริมควรมีความหลากหลาย

๒. แนวทางในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม ด้านการดำเนินงาน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้กล่าวถึงแนวทางใน การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม ว่า ผู้บริหาร ครู ควรนำหลักธรรมไปใช้สอดแทรกการเรียนการสอนอย่างจริงจัง ไม่ว่า จะเป็นกิจกรรมทางด้านวิชาการหรือกิจการของเด็กนักเรียน ควรดำเนินการนิมนต์พระสงฆ์มา

บรรยายธรรม หรือให้ความรู้ทางพระพุทธศาสนาและการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กนักเรียนเป็นประจำทุกสัปดาห์ พระสงฆ์ควรมีโอกาสในการอบรมเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับสังคม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบัน อีกทั้งผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติ ควรตั้งใจรับฟังปัญหาอย่างอดทน และควรพูดบอกอย่างมีเหตุผลมากกว่าการใช้อารมณ์ต่อเด็กนักเรียน

๓. แนวทางในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม ด้านการรับผลประโยชน์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้กล่าวถึงแนวทางในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดนโยบายให้ครู และบุคลากรในสถานศึกษามีการพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้วยการจัดให้ครู และบุคลากรในสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เพื่อปลูกฝังให้ครู และบุคลากรในสถานศึกษาให้ฝึกฝนในความดีงาม อีกทั้งควรยกย่องเชิดชูเกียรติครู และบุคลากรในสถานศึกษาที่มีผลงานดีเด่นด้านคุณธรรมจริยธรรม เพื่อที่ครู และบุคลากรในสถานศึกษาจะได้เป็นแบบอย่างที่ดีงามให้กับเด็กนักเรียน การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของเด็กนักเรียนเป็นสำคัญ แต่ประโยชน์ที่ได้นอกจากนักเรียนแล้วสถานศึกษา พระสงฆ์ ครูก็ได้รับประโยชน์เช่นเดียวกัน

๔. แนวทางในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม ด้านการประเมินผล ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้กล่าวถึงแนวทางในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม ว่า การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งของการดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมคือ ควรมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินการ ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นเพราะจะทำให้ทราบถึงการดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม มีจุดบกพร่องตรงไหน มากหรือน้อยเพียงใด พระสงฆ์ที่ทำหน้าที่สอนหรืออบรม จะได้ทราบว่าวิธีการหรือแนวทางดำเนินการ มีปัญหาตรงส่วนไหน เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ในการประเมินผลการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม สถานศึกษาควรให้ครูที่เลี้ยงดำเนินการร่วมกับพระสงฆ์ที่ทำหน้าที่สอนหรืออบรม พร้อมทั้งร่วมกันพัฒนาแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้มีประสิทธิภาพ

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม” ตามขอบข่ายการมีส่วนร่วมใน ๔ ด้าน สามารถสรุปได้ดังนี้

๑. ด้านการตัดสินใจ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม ด้านการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๔.๑๑$) เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า ทุกประเด็นมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมมีรูปแบบแนวทางที่ดี โดยทางพระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมการตัดสินใจในการวางแผนการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม การมีส่วนร่วมตัดสินใจในการจัดกิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจจัดตารางการสอน จากข้อค้นพบดังกล่าวพบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระปลัดมนู รตนโชโต (ไตรยโชติ)** ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนอำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๒ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า สถานภาพส่วนบุคคล คือ ตำแหน่ง มีผลต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ซึ่งเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสถานภาพส่วนบุคคลคือ วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม มีผลต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนสถานภาพส่วนบุคคล คือ อายุ พรรษา และวุฒิการศึกษาสามัญ มีผลต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี แตกต่างกัน ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้^๑

๒. ด้านการดำเนินงาน ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม ด้านการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๓.๙๗$) เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า ทุกประเด็นมีส่วนร่วม

^๑พระปลัดมนู รตนโชโต (ไตรยโชติ), “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมมีแนวทางการดำเนินงานที่ดี โดยทาง พระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและให้ข้อมูลกับนักเรียนในการส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรม และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานคัดค้านหรือโต้แย้งเกี่ยวกับการส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรม ข้อค้นพบดังกล่าวพบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระจันทิ จิตตสวโร (คอน)** ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในระดับมัธยมศึกษา อำเภอมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มี ต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในระดับมัธยมศึกษา อำเภอมือง นครปฐม จังหวัดนครปฐม พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.03$) เมื่อพิจารณาเป็นราย ด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านกิจกรรมในโรงเรียนที่จัดทำขึ้น ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทของพระ สอนศีลธรรมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล โดยภาพรวมพบว่า นักเรียนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาท ของพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วน นักเรียนที่มีโรงเรียนที่ศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมแตกต่างกัน ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕^๒

๓. ด้านการรับผลประโยชน์ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม ด้านการรับผลประโยชน์ โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.03$) เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า ทุกประเด็นมี ส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมมีการวางรูปแบบแนวทางการ ดำเนินงานที่ดี ทำให้การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยทางพระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้ ดำเนินการมีความยินดีและความภาคภูมิใจเมื่อโครงการก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวนักเรียนและ โรงเรียน มีความอึดใจจากการที่ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน และพระสงฆ์ได้รับ แรงบันดาลใจจากการส่งเสริมคุณธรรมที่ทำให้มีการสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้น จากข้อค้นพบดัง กล่าวพบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ**พระครูปลัดสรวาย สิริสาโร (ช่างกระโทก)** ได้วิจัยเรื่อง “บทบาท พระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า ๑) ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในอำเภอวังน้อย

^๒ พระจันทิ จิตตสวโร (คอน), “บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในระดับมัธยมศึกษา อำเภอมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า บทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับมากทุกด้านตามลำดับ คือ ด้านการส่งเสริมคุณธรรม ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต ๒) การเปรียบเทียบคุณภาพการความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตาม เพศ อายุ และระดับการศึกษา ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ๓) ปัญหา อุปสรรคเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑. ปัญหาความช่วยเหลือ ความร่วมมือที่ไม่เพียงพอและไม่มีผลเป็นรูปธรรม ๒. ขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน และอุปสรรคในการปฏิบัติงานที่ไม่เพียงพอ ส่วนราชการยังไม่ให้ความสำคัญมากนัก ๓. ปัญหาเรื่องของเวลาในการปฏิบัติงานมีความต่างกันและไม่เหมาะสมต่อการปฏิบัติหน้าที่เพราะการที่มีเวลาน้อยจะทำให้ได้รับความเข้าใจได้น้อย ๔. ปัญหาความร่วมมือจากหน่วยงานและขาดแคลนบุคลากรและมีกำลังคนขาดหรือเกินในส่วนใดบ้างข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ๑. ควรเพิ่มความช่วยเหลือ ความร่วมมือที่เพียงพอและยังไม่มีผลเป็นรูปธรรม ๒. กำหนดระยะเวลาอย่างแน่นอนในการสอนปฏิบัติ ๓. เวลาในการปฏิบัติงานมีความต่างกันและไม่เหมาะสมต่อการปฏิบัติหน้าที่เพราะการที่มีเวลาน้อยจะทำให้ได้รับความเข้าใจได้น้อย ๔. จัดเวลาเพื่ออบรมเพิ่มความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องไปบรรยายให้ความเข้าใจแก่ประชาชน^๓

๔. ด้านการประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม ด้านการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.03$) เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า ทุกประเด็นมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมมีรูปแบบแนวทางการดำเนินงานที่ดี ทำให้การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยทางพระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมหาแนวทางในการแก้ปัญหาการสรุปประเมินกิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม มีส่วนร่วมสรุปผลการติดตาม และประเมินผลการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และพระสงฆ์มีส่วนร่วมในการติดตามดูผลงานและสภาพปัญหาอุปสรรคในกิจกรรมคุณธรรมจริยธรรม จากข้อค้นพบดังกล่าวพบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูสมุห์มงคล สิริมงคล (ทองเจริญ)** ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัยพบว่า

๑. บทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเป็นตัวแทนทางจริยธรรม

^๓ พระครูปลัดสำรวย สิริสาโร (ช่างกระโทก), “บทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

ด้านการเป็นผู้บรมสั่งสอน ด้านการเป็นผู้เตือนสติ ด้านการเป็นผู้ปลูกฝังคุณธรรม และด้านการเป็นผู้สร้างจิตสำนึกของเยาวชนต่อสังคม อยู่ในระดับมากทุกด้าน

๒. ผลการเปรียบเทียบบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ตามความเห็นของเยาวชน จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า สถานส่วนบุคคลของเยาวชนในด้านสังกัดโรงเรียน และระดับชั้น มีผลทำให้ความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนสถานภาพส่วนบุคคลของเยาวชนในด้านเพศ อายุ และผลการเรียน ไม่ทำให้เกิดความแตกต่าง

๓. ข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ตามรายด้านของการวิจัย ดังนี้ ๑) ด้านการเป็นตัวแบบทางจริยธรรม พระสงฆ์ควรให้ศิษย์วัดหรือคฤหัสถ์ทั่วไปเป็นผู้กระทำการกิจแทน ในส่วนที่ต้องสัญจรไปในสถานที่อื่น ๆ และพระสงฆ์ควรชี้แจงให้เยาวชนทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับภาพข่าวความประพฤติเสียหายของพระสงฆ์บางรูปในหน้าหนังสือพิมพ์หรือโทรทัศน์ ว่าเป็นการกระทำส่วนบุคคล มิใช่ภาพการกระทำของพระสงฆ์ส่วนรวม ๒) ด้านการเป็นผู้บรมสั่งสอน พระสงฆ์ควรปรับปรุงรูปแบบและวิธีการสอนให้เหมาะสมกับวัยของเยาวชน สามารถสร้างความสนใจแก่เยาวชนได้ พระสงฆ์ควรจัดให้มีการวัดและประเมินผลการสอน โดยอาจใช้การสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนหรือวัดผลด้วยแบบทดสอบความรู้ พระสงฆ์ควรสร้างช่องทางอื่นสำหรับขยายโอกาสในการจัดการสอนที่มีข้อจำกัดด้านระยะเวลา และพระสงฆ์ควรปลูกฝังค่านิยมให้นักเรียนมุ่งเป้าหมายการเรียนรู้ไปเพื่อองค์ความรู้ที่ได้รับมากกว่าคะแนน หรือเกรดเฉลี่ย ๓) ด้านการเป็นผู้เตือนสติ พระสงฆ์ควรประเมินสถานการณ์และความเสี่ยงต่อเหตุต่างๆ เพื่อให้การเตือนสติแก่เยาวชนลักษณะของการป้องกันปัญหา และสร้างกลุ่มเครือข่ายเพื่อเฝ้าระวังพฤติกรรมของเยาวชน โดยใช้ความร่วมมือจากกลุ่มเยาวชนเอง พระสงฆ์ควรสร้างความคุ้นเคย เป็นกันเองกับเยาวชน และควรใช้รูปแบบของการชักชวนให้ปฏิบัติ มากกว่าการออกคำสั่งให้ปฏิบัติ และพระสงฆ์ควรเว้นการตำหนิโทษแก่เยาวชน ในลักษณะที่เจาะจงบุคคลต่อหน้าสาธารณชน ๔) ด้านการเป็นผู้ปลูกฝังคุณธรรม พระสงฆ์ควรสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเยาวชน และประสานการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ และพระสงฆ์ควรจัดกิจกรรมโดยให้ครอบคลุมเยาวชนในทุกระดับชั้นเรียน ๕) ด้านการเป็นผู้สร้างจิตสำนึกของเยาวชนต่อสังคม พระสงฆ์ควรสนับสนุนการจัดกิจกรรมบริการสังคมในลักษณะจิตอาสา เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนมีจิตสำนึกต่อสังคม และพระสงฆ์ควรสร้างเครือข่ายกับภาคประชาสังคม โดยจัดกิจกรรมนอกสถานที่ร่วมกับสถานศึกษาอื่นเพื่อสร้างเครือข่ายทางสังคมของเยาวชน^๔

^๔ พระครูสมุทรมงคล สิริมงคล (ทองเจริญ), “บทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะทั่วไป

๑) โรงเรียน พระสงฆ์ ควรจัดให้มีโครงการหรือกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่หลากหลาย เน้นในเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

๒) ผู้อำนวยการโรงเรียนควรกำหนดเป็นนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในด้านต่างๆ อย่างชัดเจน

๓) พระสงฆ์ควรจัดให้มีการวัดและประเมินผลการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมโดยอาจใช้การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน หรือวัดผลด้วยแบบทดสอบความรู้

๔) พระสงฆ์ควรสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเยาวชนและประสานการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ

๕) พระสงฆ์ควรส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้ครอบคลุมเยาวชนในทุกระดับชั้นเรียน

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ในงานวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาสภาพและปัญหาในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เพื่อที่จะได้ทราบสภาพและปัญหา อันจะนำไปสู่การปรับปรุงรูปแบบการดำเนินโครงการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๒) ในงานวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู อาจารย์ เพื่อที่จะได้ทราบความคิดเห็น และควรนำข้อเสนอแนะไปใช้ในการปรับปรุงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้มีรูปแบบแนวทางที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

๓) ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ในพื้นที่โรงเรียนอื่น